

در این سرفصل همچنین می خوانید:

۳۰ صنایع در باتلاق افزایش نرخ ارز

۳۱ فن آوری بومی

۳۲ میراث ماندگار

۳۳ وقف در ایران و جهان

۳۴ نگرانی ناطمینانی تورم

۳۹ در دستور کار مجلس

معمای سپرده گذاری

تغییر در ترکیب سپرده های بانکی

تسهیلات و کاهش چهار درصدی آن در دو سال اخیر، درآمد انتظاری ناشی از سود تسهیلات را کاهش داده و به تبع آن، بانک ها نمی توانند جهت سود سپرده های بلندمدت برای خود، تعهدات خارج از دسترس فراهم نمایند.

از سوی دیگر، اخیراً بیشتر بانک های دولتی و خصوصی، بدون لحاظ طول مدت سپرده گذاری در تعیین سود، به میزان یکسانی سود پرداخت می کنند. حتی برخی بانک ها به سپرده های با طول مدت سپرده گذاری کوتاه تر، سود بیشتری از سپرده های با طول مدت سپرده گذاری بلندتر پرداخت می کنند که این خود باعث کاهش اقبال مشتریان به سپرده های بلندمدت و در مقابل، گرایش به سپرده های کوتاه مدت شده است.

(۲) افزایش فعالیت بانک های خصوصی

بانک های خصوصی به دلیل نوپا بودن، نیاز به جذب منابع برای رقابت با بانک های دولتی دارند. لذا با اعطای سود بیشتر به سپرده ها درصد بالایی از جذب سپرده ها را به خود اختصاص داده اند. در شروع به کار این

آیا رفتار سپرده گذار ایرانی - یا رفتار بانک های ایرانی - در حال تغییر است؟

سرمایه گذاری شبکه بانکی کشور را به خود اختصاص می داده اند و این نسبت، روند صعودی داشته است. ولی در سال ۸۵، این نسبت به نفع سپرده های کوتاه مدت تغییر یافته است به طوری که برتری این نوع سپرده ها به صورت صعودی تا شش ماهه اول ۸۶ ادامه داشته است. با وضعیت فعلی، برتری سهم سپرده های کوتاه مدت بر سپرده های بلندمدت برای دوره ها و سال های آینده به سادگی قابل پیش بینی است. به تحلیل ماهنامه دلایل اصلی چنین تغییر معنی داری عبارتند از:

(۱) برنامه ریزی دولت برای کاهش نرخ سود

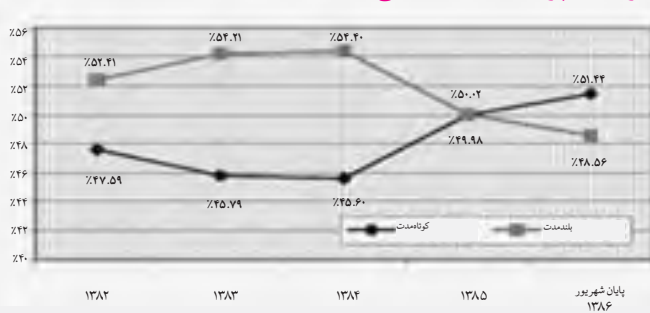
تسهیلات بانکی و در نهایت، تک رقمی شدن کاهش نرخ سود تسهیلات در سال های آینده که جزو برنامه های دولت تا رسیدن به نرخ تک رقمی است، پرداخت سود سپرده های بلندمدت را با مشکل مواجه خواهد ساخت. محدودیت نرخ سود

همواره، سپرده های بلندمدت به دلیل ثبات بالا و امکان بهره گیری مناسب بانک، مورد توجه شبکه بانکی قرار داشته اند. لیکن به دلیل رسوب زمانی طولانی مدت، به خودی خود مطلوبیتی برای مشتری ندارند. از طرف دیگر، سپرده های کوتاه مدت به دلیل نقدشوندگی سریع مورد توجه مشتریان است.

در نظام بانکی کشور، جذب مشتریان به سپرده گذاری بلندمدت از طریق اعطای سود بالاتر نسبت به سپرده های کوتاه مدت میسر می شود. بدین ترتیب، مطلوبیت سهل الوصول بودن سپرده کوتاه مدت برای مشتری، با سود بالاتر برای سپرده بلندمدت جبران می گردد.

با این حال، بانک ها در راستای جذب تقاضای سپرده گذاری کوتاه مدت، ضمن طراحی مکانیزم هایی مانند سپرده کوتاه مدت ویژه و حساب پشتیبان، سعی در جذب این نوع سپرده ها در عین حفظ مطلوبیت آن برای مشتریان دارند. برای مقایسه رویکرد مشتریان به این دو گروه سپرده، جدول و نمودار همراه، تغییرات نسبت سپرده بلندمدت به سپرده کوتاه مدت طی سال های ۸۲ تا شش ماهه اول سال ۸۶ را نشان می دهند. به گزارش واحد تحقیقات ماهنامه «اقتصاد ایران»، آمارها نشان می دهند که سپرده های بلندمدت تا سال ۸۴ نسبت بیشتری از کل سپرده های

ترکیب سپرده های شبکه بانکی

منبع: بانک اطلاعاتی ماهنامه «اقتصاد ایران».

درد دل مدیران

صنایع در باتلاق افزایش نرخ ارز

در تحلیل آقای سزاوار، خبره صنایع نساجی، راهی که برای نوسازی صنایع همواره شده بود تبدیل به بیراهه‌ای برای از پا درآوردن واحدهای فعال شده است.

صنایع گردیده و ذهن بسیاری از مدیران صنعتی کشور را به خود مشغول نموده، به طوری که این مسأله، اهداف توسعه‌ای بخش صنعت را به بی‌سرانجامی کشانده است.

لذا راهی که برای بازسازی و نوسازی صنایع هموار شده بود، تبدیل به بیراهه‌ای برای تخریب و از پا در آوردن همین چند واحد فعالی شده است که با وجود مشکلات فراوان، هنوز خود را سرپا نگه داشته‌اند. با یک حساب سرانگشتی می‌توان پی برد که هم‌اکنون واحدهای بدهکار باید بدهی‌های خود را با "بهره" بیش از ۹۰ درصد باز پرداخت نمایند (با در نظر گرفتن نرخ ۷۸۰ تومانی یورو در زمان گشایش و نرخ ۱,۳۹۰ تومانی فعلی). کدام صنعت در کشور ما ۹۰ درصد بازدهی دارد که حداقل بتواند بدهی‌های خود را به سیستم بانکی بپردازد؟ با توجه به این که فقط برای خرید ماشین‌آلات - که سرمایه ثابت به شمار می‌روند - اختصاص یافته بود و نه برای مواد اولیه.

در حال حاضر، استفاده‌کنندگان از تسهیلات حساب ذخیره ارزی به گرفتارترین مدیران صنعتی کشور تبدیل شده‌اند. در واقع، تمامی شاخه‌های صنعت نمونه‌هایی از این واحدها را دارند که همگی در آستانه تعطیلی می‌باشند.

این در حالی است که مشکل فعلی حتی با کوچکترین اراده دولت قابل رفع است. اما اگر به آن توجهی نشود، بزرگترین گرفتاری‌ها برای دولت و اقتصاد کشور ایجاد خواهد شد. طبیعتاً با تبدیل شدن این واحدها به صنایع بدهکار و تعطیل، دولت باید دوباره به فکر چاره باشد و مانند گذشته،

پس از تشکیل حساب ذخیره ارزی، مقرر شد بخشی از منابع آن به توسعه طرح‌های بخش خصوصی اختصاص پیدا کند تا به دنبال آن، اشتغال‌زایی صورت بگیرد و به شکوفایی تولید و ایجاد جو رقابتی سازنده در کشور کمک نماید.

در این بین، سهم صنایع نساجی کشور مبلغ ۵۰۰ میلیون دلار تعیین گردید و در سال ۸۲ به نوسازی و بازسازی واحدهای نساجی مشمول به منظور خرید ماشین‌آلات و تجهیزات مدرن، با بهره‌بانکی سه درصد و زمان بازپرداخت هشت سال اختصاص یافت. تا این جا، همه چیز در حد ایده‌آل و مطلوب بود و در ابتدا با استقبال خوبی همراه شد. اما مشکل از زمانی شروع شد که هیچ یک از متولیان امر اعم از وزارت صنایع، بانک مرکزی و یا بانک‌های عامل، حاضر به قطعی نمودن بازپرداخت تسهیلات اعطایی که تماماً به ارزش پرداخت می‌شد، نبودند.

البته رییس کل وقت بانک مرکزی (مرحوم دکتر نوربخش) قول شفاهی برای بازپرداخت به نرخ زمان گشایش با نوسان ده درصد را به صاحبان صنایع داده بود، ولی متأسفانه مهلت نیافت تا مطلب را به صورت بخشنامه اعلام نماید و این مسأله باعث گردید که استقبال خوبی از این تسهیلات صورت نگیرد و بسیاری از مدیران صنایع از خیر آن گذشتند و فقط در حدود ۵۰ درصد از کل تسهیلات اختصاص یافته جذب گردید. هم‌اکنون که مدتی است زمان بازپرداخت‌ها شروع گردیده، مسأله افزایش نرخ ارز و به خصوص یورو تبدیل به معضل بزرگ

بانک‌ها، برای ثابت بیشتر در منابع، سپرده‌های بلندمدت درصد بالایی از منابع آنها را تشکیل می‌داد. ولی اخیراً به دلیل سیاست‌های دولت در هم جهت نمودن آنها با بانک‌های دولتی، بانک‌های خصوصی نیز به تبعیت از مسایل پیش روی بانک‌های دولتی، به سمت سپرده‌های کوتاه‌مدت گرایش بیشتری پیدا کرده‌اند.

۳) رقابت در سایر بخش‌های سرمایه‌گذاری افزایش سود سرمایه‌گذاری در بازارهای مسکن، ارز و طلا باعث گردیده است که مشتریان، رغبتی به سپرده‌های بلندمدت نداشته باشند. این در حالی است که مسکن، ارز یا طلا علاوه بر سوددهی بالاتر، از قدرت نقدشوندگی مطلوبی در قیاس با سپرده‌های بلندمدت برخوردارند. لذا بانک‌ها جهت جذب سپرده‌های مشتریان، به مکانیزمی تغییر رویه داده‌اند که محصول آن در عین نقدشوندگی سریع، سودی یکسان یا با تفاوت کمتر نسبت به بازارهای مذکور ارایه نماید. سپرده کوتاه‌مدت، معامله‌ای بدون ریسک است که در صورت داشتن سود متعارف برای سپرده‌گذار، از قابلیت رقابت خوبی با بازارهای مذکور که همراه با ریسک بالایی به دلیل عوامل سیاسی داخلی و خارجی هستند، برخوردار خواهد بود.

۴) افزایش نرخ تورم در دو سال اخیر به طور قطع، نرخ تورم، در تصمیم‌گیری سپرده‌گذاران تأثیرگذار است. با توجه به نرخ تورم ۱۹ درصدی که توسط بانک مرکزی اعلام شده - که البته برخی مراجع داخلی و خارجی، رقم واقعی را بیش از این می‌دانند - نیاز است سود سپرده‌های بلندمدت نیز که تأثیر بیشتری از نرخ تورم می‌پذیرند، متناسب با آن باشد. ولی به دلایلی که پیشتر اشاره شد، این کار منطقی نخواهد بود. لذا رویکرد بانک‌ها به سپرده‌های کوتاه‌مدت که تأثیر کمتری از نرخ تورم سالانه می‌پذیرد، تغییر جهت پیدا کرده است.

۵) مکانیزم‌های جدید جذب سپرده کوتاه‌مدت در نهایت می‌توان مکانیزم‌های جدید مانند حساب پشتیبان که بر مبنای ارتباط بین حساب جاری و حساب کوتاه‌مدت فرد افتتاح می‌شود و سپرده‌های سه ماهه، شش ماهه و نه ماهه را به عنوان دلیلی دیگر بر استقبال مشتریان از سپرده‌های کوتاه‌مدت به شمار آورد. ■

نسبت سپرده‌های بلندمدت به کوتاه‌مدت

نوع سپرده	میلیارد ریال			
	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲
بلندمدت	۲۵۳,۴۳۴	۲۶۶,۴۰۲	۱۸۹,۲۸۱	۱۳۱,۹۲۹
کوتاه‌مدت	۲۲۴,۲۱۱	۲۵۳,۶۶۷	۱۵۹,۸۶۸	۱۱۹,۸۰۹
نسبت	۰/۹۴	۰/۹۹	۱/۱۹	۱/۱۰

استخراج: ماهنامه «اقتصاد ایران» از آمارهای بانک مرکزی.